

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ СО НАСЛОВ „МЕЃУНАРОДНА ЕКОНОМИЈА - ПРАКТИКУМ”
ОД ДОЦ. Д-Р ДУШКО ЈОШЕСКИ И ВОН. ПРОФ. Д-Р ТАТЈАНА БОШКОВ,
ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр. 2102-263/9 од 236. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика, одржана на 25.12.2020 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р **Глигор Бишев**, вонреден професор, Економски факултет при Универзитет „Св. Климент Охридски” – Битола;
- д-р **Крсте Шајноски**, вонреден професор, Факултет за бизнис економија – Скопје за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „МЕЃУНАРОДНА ЕКОНОМИЈА - ПРАКТИКУМ” од доц. д-р **Душко Јошески и вон. проф. д-р Татјана Бошков** наменет за студентите на прв циклус студии на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Интеграцијата во светската економија се покажува како моќен начин за земјите да остварат економски раст, развој и намалување на сиромаштијата. Промената во опкружувањето е глобален предизвик што бара меѓународна соработка. Глобализациските промени и меѓународната трговија со години се разгледуваат самостојно и покрај нивните заеднички поддржувани цели. Ширењето на глобалните и на глобално-трговските цели да бидат заеднички политички цели за повеќето земји го дава правото да се гледа на нив како два сета со исти цели и предизвици. Идното подобрување на човековата благосостојба треба да се согледува како заедничка цел и на меѓународната трговија и на глобалниот режим.

Затоа, преку меѓународната трговија и глобалните промени се прави сеопфатен обид, а тоа е преку нивната синергија да се разберат нивните цели од економска, правна и институционална перспектива. Неслучајно разните студии постојано истражуваат кои се можните проблеми, а кои се можните активности што треба да се преземат на национално и мултилатерално ниво. Целта е да им се помогне на земјите во развој да градат свој капацитет за спречување на какви било конфликти помеѓу меѓународната трговија и режимите кои ги наметнува глобализацијата и искористување на предностите и новите можности.

Практикумот наменет за предметот Меѓународна економија треба да придонесе студентите да се запознаат со значењето на меѓународните текови и меѓународното опкружување, меѓународните финансии, да ја разбираат проблематиката на однесувањето на девизните курсеви, да го совладаат управувањето со ризиците на девизните курсеви и управувањето со долгорочни и краткорочни средства и извори.

Ракописот „МЕЃУНАРОДНА ЕКОНОМИЈА - ПРАКТИКУМ“ е наменет за студентите на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, конкретно на насоките Бизнис логистика и Бизнис администрација каде што како задолжителен предмет се изучува предметот Меѓународна економија, во I семестар со фонд на часови 2+2+1. Овој ракопис нуди практични знаења и е наменет за студентите како можност за темелно разбирање на оваа проблематика.

Податоци за обемот на ракописот: Целиот ракопис е прикажан преку понудени и решени 30 задачи на 56 страници. Трудот е пишуван во А4 формат со нормален проред, употребен е фонт Arial, големина на буквите 11. Ракописот е подготвен според пропишаната Наставна програма и барањата кои се поставуваат пред студентите од прв циклус студии и е подготвен за да даде основни сознанија за предметот Меѓународна економија.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Ракописот насловен како „МЕЃУНАРОДНА ЕКОНОМИЈА - ПРАКТИКУМ“, по обем и содржина, што одговараат на предвидената наставна програма по предметот Меѓународна економија на Факултетот за туризам и бизнис логистика при Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, не е објавена.

Краток опис на содржината: Практикумот се состои од 30 решени задачи. Темите кои се покриени со задачите се: Продуктивност на трудот и Компаративните предности: Моделот на Рикардо, Споредба на цените во автархија и отворена економија и Споредба на трошоците на опортунитет со производните можности на земјите во автархија, Пронаоѓање на апсолутните предности на која било земја во производството, Пронаоѓање на релативната светска понуда на некој производ и изнаоѓање на релативната цена. Понатаму, задачите опфаќаат теми од трговијата со специфични фактори и дистрибуцијата на доходот. Теоремата Столпер-Семјуелсон во овој контекст исто така е докажана и тестирана. Покрај оваа теорија се тестираат и докажуваат Теоремата Хекшер-Олин, како и Економијата од обем, имперфектната конкуренција и меѓународната трговија. Движењето на факторите на производство исто така е предмет на задачите од овој практикум.

Следно, прашањето на монополите и отворената економија е поставено и одговорено со практичен пример преку задача. Тоа е од особена важност бидејќи отворањето на економијата значи дека кривата на побарувачка за домашните производи ќе стане поеластична, бидејќи ќе има повеќе супститути за кое било домашно произведено добро. Ако побарувачката за некое добро е многу еластична значи дека е осетлива и на мали промени на цената. Обратно, ако е еластичноста на побарувачката за доброто е нееластична, значи не е осетлива и на поголеми промени на цените. Друг ефект на отворената трговија е дека ја зголемува и конкуренцијата за домашните фирми. Споредбата помеѓу имперфектната и перфектната конкуренција во некоја индустрија пак покажува дека не постои предност доколку се влезе во меѓународната трговија со имперфектна конкуренција.

Понатаму следуваат задачите за инструментите на трговската политика. Тука се пресметува ефектот на царините врз вкупната трговска активност, но и благосостојбата на економијата. Се естимира ефектот на субвенциите т.е. зошто субвенцијата има поголем ефект од царината и која би била оптималната производствена субвенција? Производствената субвенција ја дисторзира само страната на производството. Потрошувачите остануваат на нивната оригинална точка на производство. Слободната увозна царина и потрошувачите консумираат помалку и производителите произведуваат повеќе.

Практикумот третира задачи со изведување на странската побарувачка за увоз, но и странската понуда на извоз. Се изведува соодносот на брзината на пари со девизниот курс и се изведува ефектот на краток рок врз девизниот курс од зголемувањето на домашниот реален БНП, со оглед на очекувањата за идните девизни курсеви. Понатаму „overshooting“ на девизниот курс се поврзува и пресметува со иницијалниот раст на понудата на пари. Следно се објаснува преку задача како централната банка може да ја променува каматната стапка додека девизниот курс е фиксен под услови на имперфектна супститубилност на средствата. Преку задачи во овој ракопис се докажува и испитува поврзаноста на паритетот на каматните стапки со девизниот курс. Се тестира ефектот на Ј-кривата, преку опсервирање некоја земја чија валута депрецира додека нејзината тековна сметка се влошува. Преку задача се дава осврт и опис на AA-DD моделот. Имено, со користење на DD-AA моделот ги анализираме ефектите врз аутпутот и билансот на плаќање на увозна царина под услови на фиксен девизен курс. На крајот, авторите преку задача го изведуваат условот Маршал-Лернер.

Преку овој практикум со задачи и понудени решенија студентите ќе разберат дали постоењето граници во светот влијае врз финансиите, како и постоењето на спот „forward“ девизен курс.

Со обработката на споменатите теми преку задачи и поставување проблематики, а соодветно и нивно решавање, авторите на практикумот прават значаен чекор за потемелно запознавање на студентите со проблематиката на меѓународната трговија (објаснувајќи ги причинско-последичните врски од нивните промени преку примери и пресметувања).

Практикумот овозможува да се разбере значењето на меѓународната трговија, меѓународните текови во остварувањето на макроекономската политика на националните економии и да се определи однесувањето на стопанските субјекти воопшто, особено во сферата на финансиите, девизното работење, банкарското работење, како и користењето на инструментите кои се на располагање. Всушност, земјата која настојува да ги произведе речиси сите домашни потреби ги пропушта своите големи економски добивки од меѓународната специјализација. Тесната меѓународна специјализација којашто прави земјите да зависат од извозот на едно или повеќе добра, може исто така да биде ризична. Ризикот е очекуван поради можноста од ненадејни неповолни промени во побарувачката на светскиот пазар. Таквите промени можат значајно да ги влошат условите за трговија на една земја. Диверзификацијата на производство и извозите може да бидат разумна активност, дури и кога по себе повлекува привремен пад во трговијата. Секоја земја треба да го најде вистинското место во меѓународната поделба на трудот базирана на своите компаративни предности. Користите и трошоците од меѓународната трговија исто така зависат и од големината на домашниот пазар, изобилството со природни ресурси и секако неговата локација. Земјите со голем домашен пазар генерално тргуваат помалку. Истовремено пак, земјите кои избилуваат со природни ресурси, како нафта, имаат тенденција да тргуваат повеќе.

Практичната елаборација ќе им помогне на студентите не само да ја разберат суштината на меѓународната трговија и нејзината важност за една економија, туку и да можат да ги дијагностицираат и решаваат евентуалните промени во истата.

ЗАКЛУЧОК

Од досега наведеното, Рецензентската комисијата во горенаведениот состав констатира дека ракописот „**Меѓународна економија - практикум**“, поднесен од авторите доц. д-р Душко Јошески и вон. проф. д-р Татјана Бошков е наменет за студентите запишани на прв циклус студии на насоките Бизнис логистика и Бизнис администрација при Факултетот за туризам и бизнис логистика, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, каде што се слуша предметот Меѓународна економија во прв семестар. Практикумот е конципиран по однапред утврдени наставен план и програма.

Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на **Наставно-научниот совет на Факултетот за туризам и бизнис логистика** да го прифати како позитивен извештајот за ракописот „**Меѓународна економија - практикум**“ од авторите доц. д-р Душко Јошески и вон. проф. д-р Татјана Бошков со цел да се користи за изучување во наставата по предметот Меѓународна економија.

Рецензенти

Д-р Глигор Бишев, вонреден професор на Економски факултет – Прилеп, Универзитет „Св. Климент Охридски“ - Битола, с.р.

Д-р Крсте Шајноски, вонреден професор на Факултет за бизнис економија – Скопје, с.р.